

Státní závěrečná zkouška oboru Sociální patologie a prevence AR 2022/2023
Tematické okruhy z Pedagogika a psychologie

1. Hlavní psychologické směry, jejich představitelé a charakteristika přístupu k jedinci (behaviorismus a nebehaviorismus: Watson, Thorndike, Skinner, Psychoanalýza s S. Freud, Individuální psychologie a A. Adler, Analytická psychologie a C. G. Jung, Humanistická psychologie: C. Rogers).
Výchova jako předmět pedagogické vědy; výchovný proces a jeho efektivita. Cíle výchovy. Výchovné zásady/principy. Koncept celoživotního učení. Formy, metody a prostředky výchovy
2. Osobnost a její popis strukturou vlastností osobnosti. Vnitřní a vnější faktory rozvoje lidského jedince. Endogenní a exogenní teorie osobnosti.
Vznik, vývoj pedagogiky jako vědy, předmět pedagogiky – funkce a úkoly. Charakteristika základních pedagogických pojmů – výchova, vzdělávání, sebevýchova, sebevzdělávání, vzdělání, učení, edukace. Charakteristika jednotlivých pedagogických disciplín – základní, hraniční a aplikované.
3. Osobnost popisem aktivačně motivačních vlastností osobnosti (např. motivace, potřeby, zájmy, aspirace)
Alternativní pedagogické směry, hnutí a alternativní školy od začátku 20. století – tzv. 1. a 2. vlna. Současný stav v ČR.
4. Osobnost jedince popisem vztahově – postojových vlastností osobnosti (např. postoje, hodnoty, charakter)
Vývoj českého školského systému od 9. století až po současnost.
5. Osobnost jedince popisem výkonových vlastností (schopnosti – vlohy, nadání, talent, genialita, vědomosti, dovednost, zručnost, obratnost, inteligence)
Obsah výchovy, základní pedagogické dokumenty, učební plány a osnovy, kurikula, RVP a ŠVP – v kontextu prevence rizikového chování. Výukové cíle, organizační formy a výukové metody, uplatnění v systému didaktizace, materiální didaktické prostředky.
6. Osobnost jedince popisem seberegulačních vlastností (sebepoznávání, sebeuvědomění, sebehodnocení, svědomí, sebekritika, volní vlastnosti).
Mravní výchova a morálka; integrovaná výchova, rozumová výchova – vymezení v kontextu prevence sociálně patologických jevů. Globální výchova; multikulturní výchova, výchova k humanismu – vymezení v kontextu prevence sociálně patologických jevů.
7. Osobnost jedince popisem dynamických vlastností osobnosti (temperament, emoce)
Finanční gramotnost, tělesná výchova, výchova ke zdraví a zdravému životnímu stylu – vymezení v kontextu prevence sociálně patologických jevů. Estetická výchova; pracovní výchova – vymezení v kontextu prevence sociálně patologických jevů.
8. Periodizace psychického vývoje podle vývojové psychologie. Etapy v životě jedince a klíčové proměnné každé z nich.
Tyflopédie (předmět, etiologie, stupně zrakového postižení; psychologické zvláštnosti osob se zrakovým postižením; kompenzační pomůcky; zásady komunikace; vzdělávací a poradenské instituce).
9. Předškolní věk jako období iniciativy. Somatický, kognitivní, emoční a sociální vývoj, vývoj řeči.
Pedagogický výzkum – cíle, formy, metody, zásady.
10. Mladší školní věk jako období snaživosti. Somatický, kognitivní, emoční a sociální vývoj, morální usuzování.
Klima školy a třídy. Školní výchova. Soudobý český školský a vzdělávací systém.
11. Dospívání jako období hledání identity. Postupné proměny osobnosti v období prepuberty, vlastní puberty a adolescence z hlediska somatických, kognitivních, emočních a sociálních proměn.

Volný čas a mládež; instituce pro volný čas, výchova ve volném čase a pro volný čas (mimoškolní výchova).

12. Dospělost jako období naplňování intimity a generativity. Postupné proměny osobnosti v mladší, střední a starší dospělosti z hlediska somatických, kognitivních, sociálních a emočních proměn. Vývoj role partnerské, rodičovské, pracovní).
Rodina jako základní společenská skupina. Poruchy funkcí rodiny. Typologie rodin, fáze rodinného cyklu a problémy současné rodiny v kontextu sociálně patologických jevů.
13. Stáří období směřující k integritě. Postupné proměny osobnosti v období mladšího, pozdního či vrcholného stáří z hlediska somatických, kognitivních, emočních či sociálních proměn. Model „aktivního stáří“, prarodičovská role, vdovství.
Surdopedie (předmět, etiologie, stupně; psychologické zvláštnosti osob se sluchovým postižením; kompenzační pomůcky; komunikace; vzdělávací a poradenské instituce).
14. Socializační proces (struktura a dynamika procesu socializace, etapy socializace, produkty socializace, kritéria efektivnosti socializačního procesu).
Ústavní výchova a ochranná výchova; preventivně výchovná činnost ve školských zařízeních. Problematika kázně.
15. Sociální postoje, složky postojů, předsudky a stereotypy. Festingerova teorie kognitivní disonance (uvést různé typy disonance postojů).
Somatopedie (předmět, etiologie, stupně; psychologické zvláštnosti osob s tělesným postižením; kompenzační pomůcky; vzdělávací a poradenské instituce).
16. Sociální interakce. Sociální percepce a chyby posuzování.
Logopedie (předmět, základní členění poruch komunikačních dovedností a jejich charakteristika; instituce zajišťující péči o osoby s narušenou komunikační schopností). Předškolní věk.
17. Psychologie skupinového života (klasifikace skupin, vlastnosti skupin, skupinové normy, sankce, konvence, konformita). Struktura skupiny (pozice, status, skupinové role).
Skupinová psychoterapie.
Didaktizace sociálně patologických jevů. Didaktické zásady. Koncipování programu primární prevence – didaktická struktura programu primární prevence.
18. Náročné životní situace: problémové, frustrační a konfliktní sociální situace (konflikty rolí), stres a jeho projevy, možnosti zvládání. Resilience osobnosti.
Etopedie (předmět, poruchy chování, výchova a vzdělávání v etopedických zařízeních, návrat dítěte do rodiny, školy).
19. Emoční inteligence a její složky. Prosociální chování (Teorie sociální výměny, teorie sociální normy, teorie empatie, atribuce prosociálního chování. Altruismus.).
Psychopedie (předmět, etiologie, stupně mentální retardace; psychologické zvláštnosti osob s mentálním postižením; vzdělávací a poradenské instituce, aktuální trendy).
20. Syndrom vyhoření (příčiny, stádia, projevy, metody zjišťování), možnosti prevence a psychohygieny v pomáhajících profesích.
Osobnost a kompetence vychovávaného jedince (dítěte, žáka, studenta). Osobnost a kompetence pedagogického pracovníka.

Zveřejněno 31. 10. 2022.